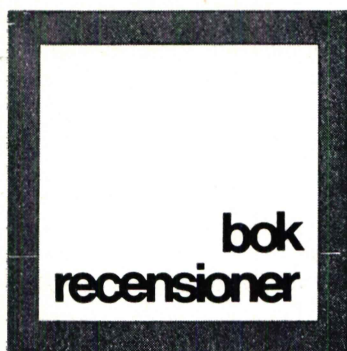

Barnpsykologisk guldgruva

ANNE MARIE NØRVIG og
ÅSE GRUDA SKARD:

De tre første år

3. udgave. *Munksgaard, Köpenhamn 1970.* 182 sidor Pris kr 40:-

Anne Marie Nørvig's klassiska bok i tillämpad barnpsykologi "De tre første år" har getts ut i en tredje utgåva, reviderad av Åse Gruda Skard. I ett förord skriver Skard att "trods al revision er 'De tre første år' stadig Anne Marie Nørvig's bog. Hennes grundplan ligger fast, og det allermeste af hendes tekst er bibeholdt". Nørvig skaffade sig genom omfattande studier djupgående kunskaper om barn och vann genom ett starkt engagemang också en imponerande förståelse för barn. Härigenom blev hon i stånd att på ett levande och lättförklarligt sätt delge andra sina kunskaper. Många av de upplysningar och råd Anne Marie Nørvig ger är ovärderliga och saknas i flera betydligt mera anspråksfulla läroböcker i barnpsykiatri och barnpsykologi. Men även om kunskaper byggda på direktstudier av barn är tidlösa skulle framställningen ha vunnit på om Skard hade reviderat utgåvan mera radikalt. Nu är inte bara litteraturförteck-

ningen utan också många råd beträffande barnavård m. m. förlegade.

Även om Skard velat gå fram varsamt av pietetsskäl skulle Nørvig's kunskapsstoff bättre ha kommit till sin rätt om Skard mer hade satt sin egen prägel på verket. Trots att så inte är fallet är boken en guldgruva att ösa ur, inte bara för mödrar och vårdpersonal utan också för barnläkare och lärare.

Ingvar Nylander

Vården av de psykiskt utvecklingsstörda

Aktivering av utvecklingshämmande

Under redaktion av
KARL GRUNEWALD,

Stockholm: Läromedelsförlagen 1969. Pris: 20 kronor.

Tidskriften *Psykisk Utvecklingshämning* är en nordisk tidskrift som fått allt större spridning under de senaste åren, som följd av det starkt ökade intresset för aktivare omhändertagande av de psykiskt utvecklingsstörda och på grund av bra artiklar av översikts- och fortbildningskaraktär inom detta mångfacetterade område.

Från många olika håll har det ansetts angeläget att samla några av de värdefullaste bidragen från de senaste årgångarna till en särskild utgåva som fått titeln "Aktivering av utvecklingshämmande. Nya vägar inom vård och undervisning". Denna vänder sig främst till administratörer, förtroendemän, vårdpersonal, olika specialister och andra som vill orientera sig och följa med utvecklingen inom området. På uppdrag av Nordiska Förbundet *Psykisk Utvecklingshämning* har urvalet av

artiklarna gjorts av Fredrik Fränkel, Lennart Wessman och Karl Grunewald, som också skrivit inledningen, som ger en orienterande introduktion av de nitton artiklarna i boken. Planläggningen av olika omsorger för de psykiskt utvecklingsstörda förutsätter att man genom inventeringar beräknat behovet. Härvidlag har Åkesons klassiska avhandling beträffande förekomsten av mental efterblivenhet i en sydsvensk befolkning fått stor betydelse och han ger i bokens första kapitel en utmärkt sammanfattning av sin undersökning. Planläggningen av omsorgerna måste också ta hänsyn till resultaten av de olika verksamhetsformerna. Wessman redovisar resultaten av en landsomfattande efterundersökning av särskoleelever i Sverige. Britta Holle redogör i sin artikel för erfarenheterna av fysioterapi och fysisk träning, Kylén för psykisk funktionsträning. Maja Witting beskriver i en intressant artikel nya metoder för vuxenundervisning av utvecklingsstörda och Barbro Cedervall redovisar sina erfarenheter av förskoleundervisning av blinda utvecklingsstörda barn. Klackenborg tar i sin mycket läsvärda artikel upp psykologiska konflikter och andra familjeproblem, som tillkomsten av ett utvecklingsstört barn kan medföra.

I artiklar av Bank-Mikkelsen, Grunewald, Wessman och Lindqvist behandlas frågor om planläggning av institutioner för psykiskt utvecklingsstörda, fördelningen mellan stora och små institutioner liksom mellan öppen och sluten vård och undervisning. Grunewald tar i en intressant artikel upp arkitektonisk utformning av vårdhem och inre design, och understryker dessa faktorer stora betydelse som stimulans för den utvecklingsstörde. Annalise Dupont och Helle Borg redogör utförligt om olika problem som

kan oppstå vid vården av psykisk utviklingsstørda barn i hemmen och danska erfarenheter av en systematisk genomförd service till hemmen. Evy Blid och Karin Stensland Junker berättar om Svenska Scoutförbundets lekotek för handikappade barn och understryker lekrådgivningens betydelse för främjandet av barnets utvikkeling.

Ingrid Liljeröth tar i sin artikel upp en del sociologiska frågeställningar, bland annat behandlas de olika attityder människor har till de utviklingsstørda och vad informationen betyder.

Rayner visar i sin intressanta artikel hur isolatbrytning med en åtföljande geografisk fördelning av ogynnsamma recessiva gener gett en minskning av frekvensen psykisk utviklingsstörning.

Billing redogör för sina erfarenheter av utviklingsbedömning av psykisk utviklingsstørda barn och påpekar vikten av upprepade efterkontroller.

Alla artiklarna har inte kunnat nämnas här, men av presentationen torde framgå att boken är läsvärd och har mycket av intresse att erbjuda envar intresserad av psykisk utviklingsstörning.

Karl-Henrik Gustavson

Narkomanvårdspolemik

NILS BEJEROT

Inlägg i narkotikadebatten

Sober, Mölnlycke 1970

237 sid. Cirkapris: kr 9,75 + moms

Nils Bejerot er en flittig bidragsyter i narkotikadebatten. Hans mest markerte bidrag er hans bok "Narkotikafrågan och samhället" fra 1968. I den mer polemiske de-

len av denne i Skandinavien etterhvert velkjente bok tar han opp den svenske narkotikapolitik, mens han i en mer generell del gir en dyptpløyende oversikt over internasjonal litteratur på området, med egne selvstendige bidrag av adskillig betydning. Mens denne del hører til den mest penetrerende skandinaviske narkotikalitteratur, er den spesielt svenske del mer kontroversielt preget, ikke minst fordi den er skrevet i kampens hete. Den interne svenske debatt vil, gjennom bokens omarbeidelse til engelsk og utgivelse på det anerkjente forlag Thomas, Springfield, komme et internasjonalt publikum til del. Den svenske situasjon har vært såpass unik at man må spå betydelig internasjonal interesse for boken.

Forfatteren har utvilsomt ikke tilsvarende ambisjoner med den her foreliggende bok. Hans vesentligste, og originale bidrag, har foreløpig kommet til uttrykk i hans hovedverk fra 1968. I "Innlegg i narkotikadebatten" gir han til beste en del tidsskriftartikler og avisartikler han har utgitt i forbindelse med den debatt han har befunnet seg i sentrum av. Hans utgangspunkt er artikkelen om "Aktuell toxikomaniprosblematik", Läkartidningen 1965. Man må idag imponeres over de klare standpunkter han alt dengang inntok, og hans introduksjon av begreper som idag har vunnet betydelig anerkjennelse, ihvertfall i Skandinavia. Man merker seg også at han allerede da annonserte det kommende hasj-problem, som få dengang var oppmerksom på.

Også i den foreliggende bok er et gjennomgangstema de liberale forskrivningsregler for sentralstimulerende midler som i årene 1965—67 fikk offentlig velsignelse til en gruppe ungdomsnarkomane. Sine synpunkter omkring dette har han gjort så utførlig rede for i sitt hovedverk at det kan synes unødig å gjenta dem påny.

Eksperimentet var mislykket, dette har han konstatert, dette har sannsynligvis også hans motstandere akseptert, og den fornøyede polemikk kan derfor virke som "smør på flesk", spesielt når man heller ikke i den foreliggende bok får høre den annen parts fremstilling. Argumenteringen mister mye av verdi for en utenforstående, som ikke kjenner motpartens argumentasjon. Spesielt partsinnleggene i avispolemikene ville man gjerne hatt mer bakgrunn for å vurdere. Det virker som Bejerot stadig har vært utsatt for "misforståelser" og "forvrengninger". Det kan synes påfallende at en mann med hans kompetanse ikke har fått anledning til å fremstille sine synpunkter i televisionen. Den frie presse står imidlertid også til hans disposisjon, og i den har han gjort sine synpunkter kjent både flittig og dyktig.

Den eneste debatt der man får fremført en del "motpartargumenter", er i hans polemikk mot den såkalte ABF-boken. Etter hans utfall mot boken hadde jeg nok ventet verre saker fremstilt enn de punkter fra opplysningsskriftet som han redegjør for i foreliggende boks s. 165—176. Kritikken på dette punkt burde etter min mening vært noe avdempet. Det samme gjelder kritikken mot Narkomanvårdskomiteens betenkninger. Selv om denne komité kan ha gjort sine mistak, og dem er det etter Bejerots mening mange av, synes jeg også man må fremheve det etter min mening meget positive arbeid denne komité har gjort. Jeg synes det tjener de svenske myndigheter til stor heder at de på et så tidlig tidspunkt har nedsett en såpass stor og omfattende komité, og at denne har utvist en slik grad av aktivitet at den har produsert de omfattende betenkninger, som er kommet ut, de siste to i form av SOU 1969: 52 og 53. Jeg har selv anmeldt disse betenkninger i Tidsskrift for den

norske lægeforening, og fremhævet den store innsats som der er utført, og ikke minst det til dels **betydelige og originale** kildemateriale som er fremlagt i betenkingene.

Bejerot har utvilsomt rett i at den liberale forskrivningspolitikk var et feilgrep. I et av de siste kapitler, etter min mening det viktigste, påpeker Bejerot at offensiven mot narkotikahandelen har medført fallende misbruksfrekvenser. Dette er meget viktig, her er det å håpe at han følger opp med fortsatt registrering idet det er en helt begynnende tendens som foreløpig er påvist. Det gjelder først og fremst de sentralstimulerende midler. Bejerot påpeker også at et nytt misbruk ser ut til å være i utvikling: misbruk av barbiturater, benzodiazepiner og barbitursyrefrie sovemidler. Det er sannsynlig vi i fremtiden må konsentrere oss mer om dette. Man minnes sine klassikere: "Indicit in Scyllam qui vult evitare Charybdem".

At Nils Bejerot er en av dem i Norden som vet mest om narkotika og narkomani, går jeg ut fra erkjennes også av dem han polemiserer mot. Hans friske fremstillingsevne bidrar i tillegg til at man alltid med spenning går til lesning av ny litteratur fra hans hånd. Den foreliggende bok bringer alt i alt lite nytt og originalt stoff, men må sees som et lesverdig supplement til "Narkotikafrågan og samhället".

Nils Retterstøl

Tradisjonellt och gediget om neuroser

P. C. KUIPER

Neuroslära

Natur och Kultur 1970

217 s. Pris kr 36:-

Läroböcker i psykiatri är ett sorgligt kapitel. Lärare och studenter har i årtal suckat över den befintliga florán, åtminstone vad gäller neurosláran och alldeles särskilt över vad som finns på de skandinaviska spráken. Det stigande intresset för dynamisk psykiatri de senaste áren har ytterligare understrukit behovet av en vettig översikt som kan göra det dynamiska betraktelsesättet av den lilla psykiatrin praktiskt tillgängligt för framför allt icke-specialisterna.

Den här boken anges i förlagsreklamen mycket riktigt vara "den första mer omfattande och systematiska läroboken på svenska" i ámnet, men tyvärr blir man tveksam beträffande dess användbarhet i åtminstone den elementära undervisningen av medicinarna. Det är möjligt att psykologer och socionomer, som sannolikt med all rätt ständigt hävdar sin större belásenhet i medicinsk psykologi, kan inkorporera den i sin curriculum, men troligtvis kan man endast förstå ett fåtal medicinare att tränga in i den bitvis ganska avancerade texten. För psykiatrer och blivande psykiatrer, som har en smula elementär kunskap om dynamisk psykologi kan man däremot varmt rekommendera boken. Detsamma gäller givetvis andra yrkeskategorier, som sysslar med psykoterapi efter dynamiska linjer.

Kuiper är professor i psykiatri i Amsterdam och är på det hela taget en trogen Freudian, sannolikt nära lierad med sin berömda landsmaninna Lampl-de Groot,

som stod Freud nära. Anmálarens begránsade belásenhet i psykoanalytisk litteratur tillátter inte nágon ingående granskning av förf:s sakframställning, men det är tydligt att han, bortsett från Anna Freud, har tagit föga intryck av de anglosaxiska strömningarna inom psykoanalysen. Han hävdar emfatiskt gång på gång oedipalkonflikten som den allt överskuggande orsaken till neuroserna, inklusive tvångsneuroserna, som han ser som resultatet av en regression från oedipalfasen till den anala snarare än som en fixering. Följdriktigt ágnas större delen av det kliniska avsnittet åt de hysteriska och hysteroida neuroserna och karaktärerna. Kuiper ger hysterin en mycket omfattande innebörd, men om man avstår från ett fruktlöst lamenterande om terminologifrågor är detta avsnitt mycket givande och tankeväckande. Överhuvudtaget ágnas karaktársneuroserna ett betydande utrymme med en intresseväckande detaljskildring av olika undertyper. Framställningen är här knappast lättillgänglig, men åtminstone anmálaren har funnit det módan värt att försöka följa förf.

Ur driftssynpunkt ligger också tyngdpunkten i framställningen på de libidinösa konflikterna medan aggressionskonflikterna blir mera styvmoderligt behandlade.

Symtomneurosernas dynamik är tämligen väl framställd, men fenomenologin är det sämre beställt med. Inte minst av denna anledning är det svårt att rekommendera boken till medicinska studenter. Många av oss vill visserligen sträva efter att lära studenterna se vad som sker bakom vad som synes ske — att lära bort det dynamiska och inte bara det nosologiska, men Freuds ord "immer von der Oberfläche ausgehen" torde vara en klok

regel också i undervisningen. Svenska läkares groteska okunighet om även elementära, ytliga psykologiska fenomen kan inte överskattas. Denna brist hos Kuipers bok är således rätt betydelsefull och överraskande eftersom han själv uttryckligen bekänner sig som anhängare till nosologins omistlighet: "Varje sjukhistoria måste börja med en beskrivning". Det kliniska avsnittet är på traditionellt sätt disponerat efter den genetiska principen. Detta har bl.a. den nackdelen att de hypochondriska neuroserna som i varje fall för lasarettpsykiatern är en betydelsefull del av hans panorama inte kommer med. Förf. hänvisar helt enkelt till Lasdee's knappast kortfattade monografi.

Ett i jämfört med amerikanska läroböcker tilltalande drag är att Kuiper inte bara är psykoanalytiker utan också besitter gedigna kunskaper i traditionell psykiatri. Som psykiater tycker man det är vilsamt att läsa en författare som vet vad man i Europa menar med schizofreni.

Formellt är boken klanderfritt översatt, men rätt tungläst, kanske beroende på originalspråket. Dessutom är det rätt tröttsamt att 70 år efter Traumdeutung se samma diminutiver och eufemismer ("den lille mannen", "det berörda organet" etc.) med vilka Freud sökte mildra effekten av sitt budskap på samtiden. In summa en intressant och läsvärd bok, som dock ställer krav på kunskaper, klinisk erfarenhet och eftertanke på sina läsare.

Lennart Kaij

Populär psykiatriöversikt

CLARENCE BLOMQUIST

Psykiatri

Läromedelsförlagen. Teknik och Ekonomi.

312 sid. Kr. 29:50.

Det är inte helt klart för vilka kategorier "Psykiatri" av Clarence Blomquist är avsedd. I förordet nämns sjuksköterskor, medicinare, psykologer, socionomer etc. som studerar psykiatri men kanske inte kommer att ägna sig åt psykiatrisk sjukvård, men boken torde också rikta sig till den bildade lekmannen.

Om denna bok finns mycket gott att säga, samtidigt som det är lätt att kritisera framställningen på en rad punkter. En populär översikt över psykiatin som Blomquists aktualiserar också frågan, om det längre är möjligt för en person att tillfredsställande överblicka hela det stora område, som psykiatin utvecklats till. Blomquist, som tidigare i många sammanhang dokumenterat sig som en lysande stilist, synes ha gått tillväga på det sättet, att han utan speciella förstudier nedtecknat sin psykiatriska grundsyn med de data han på rak arm haft presentera, vilket å ena sidan givit stilen en omedelbarhet som tilltalar, å andra sidan medfört en viss ytlighet. Stundom är stilen väl studentikost vårdslös ("man ska passa på att äta vitaminer medan det är modernt", "en hysterisk kvinna sägs bli gift tre gånger" etc). Genomgående finner anmälaren Blomquists skildring av psykoterapeutiska sammanhang vara överlägsen beskrivningen av psykofarmakologiska mekanismer — helt naturligt, eftersom Blomquists huvudintresse otvivelaktigt finns inom psykoterapin.

Blomquist har gjort sig känd som en av dem i vårt land, som försöker bygga broar mellan å

ena sidan ensidigt organiskt inriktade, å andra sidan ensidigt psykodynamiskt orienterade kolleger. Redan i bokens inledningskapitel betonar Blomquist, att dessa båda aspekter på psykiska sjukdomstillstånd inte utesluter varandra utan mycket väl kan anläggas parallellt. Det ligger också en tilltalande anspråkslöshet i Blomquists angivande av bokens målsättning som ett sätt att förstå, inte förklara psykiska sjukdomar. Ett odogmatiskt multifaktoriellt betraktelsesätt präglar hans uppfattning av konversionshysterin: intet hindrar, att en person har såväl en konversionshysterisk reaktion som en organisk åkomma. Anmälaren vill också helhjärtat instämma i Blomquists plädering för flerledade psykiatriska sjukdomsdiagnoser. En psykiatrisk diagnos måste, för att vara meningsfull, innehålla en sjukdoms-(symtom-)beskrivning, en personlighets- och en situationsdiagnos. Viktigt är också Blomquists påpekande, att gränsen mellan friskt och sjukt är flytande, och att man i stor utsträckning har att göra med likartade psykologiska mekanismer hos friska människor och hos sjuka.

Trots starka personliga sympatier för psykoanalysen lyckas Blomquist ge en mycket måttfull och nyanserad bild av psykoanalysens roll inom psykiatrisk terapi. Analys är en exklusiv behandlingsform, lämpad för ett fåtal patienter. Vidare är den dyrbar och tidskrävande. Det är välgörande, att Blomquist så starkt betonar, att psykoterapi ingalunda är detsamma som psykoanalytisk behandling. Enklare former av psykoterapi används självfallet av alla läkare som viktiga ingredienser i behandlingen. Det mesta av vad som kallas psykoterapi är en stödjande och jagstärkande samtalsbehandling.

Blomquist har vidare kloka ord att säga om det psykiatriska sam-

talet, om alkoholism och behandling därav (i vilket avsnitt Blomquist bl.a. framhåller alkoholismens avsevärt gynnsammare prognos än andra narkomaniformers) och om mentalhygien. Han trycker med all rätt på vikten av att den öppna vården prioriteras vid psykiatrisk sjukvårdsplanering.

Sämre är däremot avsnittet om psykofarmaka. Utan att detta varit Blomquists avsikt blir uppräknings av tänkbara biverkningar till neuroleptika en skräckinjagande katalog av symtom, åtminstone för den medicinskt mindre initierade. Vårt kraftigast sederande antidepressivum, Surmontil, "sägs verka sederande", skriver Blomquist. Visst kan amitriptylin

ibland "med fördel" kombineras med Librium, men en sådan kombination är ofta onödigt och bör inte med tanke på tillvänningsrisken för Librium framställas som någon normalkombination.

Blomquists spekulationer beträffande den dynamiska bakgrunden till depressioner och manier måste också anses vara löst grundade. Den utlösande faktorn till en depression anges ibland vara en skenbart lycklig händelse (innebärande t.ex. ökat ansvar), och bakom manikerns skenbara bekymmerslöshet skulle ligga djup ångest och förtvivlan. Blomquist bibringar läsaren uppfattningen att schizofrena tillstånd alltför skulle vara mycket vanli-

ga, och helt gripen ur luften måste uppgiften att nio av tio mord skulle begås av schizofrena vara. Dogmatiskt kategoriskt är påståendet, att "den schizofrena kommer inte från något lyckligt hem"; detsamma gäller påståendet, att "hos paranoikern finns en uttalad homosexuell problematik". Alltför generaliserande ter sig uppfattningen, att homosexuella förhållanden aldrig skulle kunna bli helt tillfredsställande.

Anmälarens helhetsintryck är, att Blomquists bok väl försvarar en plats som ett "modernare" alternativ till Gunnar Lundquists "lilla röda", men att framställningen skulle ha vunnit på ytterligare putsning.

Bengt Jansson

socialmedicinsk tidskrift

Prenumerationspris: (inklusive moms.)

Helår kr 40, halvår 25

Studerande helår kr 20.

Tidskriften utkommer med 10 nummer per år (1 per månad utom juli och augusti).

Lösnummer kr 4. (exkl. moms.) Dubbel-nr och Special-nr högre pris.

Återgivande helt eller delvis av originalartiklar ur **smt** utan angivande av källan förbjöds.

Annonsavdelning:

Red. Nils Byttner, Strandliden 60, 162 04 Vällingby.
Tfn 08-38 52 99, 38 77 58.

Annonspriser:

Omslagets andra sida kr 550, omslagets fjärde sida kr 650,
helsida kr 500, halvsida kr 300, kvartsida kr 175
mm-pris kr 1:50 per enkel spalt, 70 mm.

Spalthöjd 210 mm, spaltbredd 70 mm,
sidans bredd (2 spalter) 150 mm.

AB Egnellska Boktryckeriet, Stockholm 1970

Utgivningsplan 1970

Nummer	3	4	5	6	7	8	9	10
Utkommer	25/3	29/4	27/5	27/6	18/9	28/10	26/11	19/12
Sista manus- skriptdag för annonser	24/2	26/3	24/4	2/6	2/9	30/9	30/10	24/11
platsannonser	6/3	10/4	5/5	12/6	11/9	9/10	6/11	4/12